

دردگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وصنعت مجموعه سی

۲۰ کانون اول ۳۳۸

نومرو : ۴۱

ایکینجی سنه: دردنجی جلد

ادبیات تاریخی

آدم دده

مولوی طریقت منسوب شاعران آراسنده آدم دده، ملی نظم طریقه نمایانله مشهوردر. عثمانی مملکتده یاشامش اولان طریقتارک هپسند بر موقع قبول بولارلق مقبلر یئشیدیرمن یونس طریزی، یالکیز مولوی تکیه لنده دیکرلرینه مقیس بر موقع قازاناماشدیرکه، بوندم «مثنوی» و «دیوان کبیر» طولایسیله عجم لسان وحرثک او محیطلرده تورک لسان وحرثه غلبه سینه عطف اتمک قابل، حتی ضروریدر.

فی الحقیقه تصوفی خلقی ادبیاتیمز دهاسیله بنا ایدمن یونس آسره، بوادیات عصرلرجه مجراسنی تبدیل ایتکیزین دوام ایدمن بر جریان ویرمش، بونک بوتون محصوللرند یونس آسره نك تأثیری - آرز چوق - دائماً حس ایدلشددر. مولوی طریقت منسوب شاعرلرک اثرلرند بوتأثیرک موجود اولماسی، صوفیانه اعتقادلری مثنوی نك تلقین ایتدیکی تصوفی فکرلره استناد ایدمن بو شاعرلر اوزرند، مثنوی نك طرز وروحیه چوق قطعی بر نفوذ اجرا ایتش اولدیفند بارز بر دلیدر. نته کم مولوی شاعرلرندن بر قسمنک ده یالکیز ملی نظم طریقه دکل، عجم ادبیاتندن آلدیفمز شکلله بیله تورکجه یازمنه رغبت کوسترمیه رگ حیلرینی عجم لسانیه ترنم ایتش اولمالری، بودلاتی دهافضله ایضاح ایدر.

آدم دده عجم حرثه تابع مولوی شاعرلر نك ادبی داترمسی خارجنده قالمش، اولردن طرفه بعضاً تمایل کوسترمش اولقله برابر، ملی نظم طریقه می بنسهمش، بونک ادبی تلقیلرینی، اثرلرله مولوی محیطنه ادخال وعادتا اوراده مدافعه ایتشددر. آسینه ادبیات تاریخیمزده موقع قازانیدرمن آدم دده نك بو خدمتیدر.

نائب دده نك «سفینه النبیسه فی ذکر خلفای الطریقه العلیه المولویه» سند، آسرار دده نك مولوی شاعرلرندن باحث مشهور تذکره مسنده سوبلکارینه نظر: آدم دده، آنطالیه ده دوغدی. باباسی چاوش زاده خاندانندن محمد چاوش، اونکده باباسی درویش مصطفی نامنده برزاددر. [آنطالیه لواسی تاریخی، ص ۱۱۱] آدم دده، ثروت و سوامانیله مملکتک اعیان آراسنده صایلان عائله سنک صحابنده یه آنطالیه ده بووودی. خانان و عیال و اتباع صاحی اولدی. نفسی ایچون عرفان و فضیلت تمایلیله مشغول ایکن قلبنده بولدی حق عشق اونی، زنجیر قیران محمد دده نك رهبر لکیله مولوی لکه انسابه سوق ایتدی. باباسیله آتیشه سنک وفاتلرندن صوکر، کواکبی بوسبوتون الاینه ربط ایتدی، تأثرینی، فلاکتک آغیرلنی، معنوی عشقنک شدتی ایچنده اونومغه چالیشدی.

منظومه:

بر بولجی

بولجی! برکون کلیدمه اکر بولک اوغراسه،
طوبراغنده قان توتن بو مقدس ایلرزه.
هر خرابه اوکنده ادرنه دن تا قارصه
قادار یاشلی کوزلره آغلا دیز چوکوب یره.

بولجی! اکر قلدیندن، سوکیدن داهای بوسک
داهای کنیش بر الهام آراسه ک حیاتکده.
فانیلکدن قور تولوب تا کواکبه بوسکه ملک
احتراسی یاشاوسه هر آرزو کک آلتند،

قابک حرمتله چارپسین هر مزارک یاننده،
بیلکه بو شهیدلره ابدیت باش اکر،
اولوم جیجک آچشدی بوکنجیلرک فانیده
ظفر بر هاله درکه کیلکری بکلر.

شرافی دستانی آتاق بامدی نك یرک
قلبدن دیوارسک بولجی، حافظله کده هر کیجه
بر آتشی طوفانده صاورولان کیلکری
قیزیل قوسی آتشدن ایزلره چیزیلدیجه.

احمد صمدی

۱۹ کلون اول ۱۳۳۸

«عزیزموی! لیک ترخت فی باره قلمی مطابق اصول
صوفیانه و اشعار حالت شعاری بی تکلف و عاشقانه در.»
جمله سیله آدم دده نك یونس طریقه انهاما کتی پک
صریح اولارلق اشارت ایدیور.

آدم دده، تورکجه شعرلرندن ماعدا، فارسی
غزلریازمش، فقط ماضیل شخصیتی تورکجه نظرلرله،
بالخاصه یونس طریقه نك الهیاریله ثابت ایتشددر.

آدم دده نك، عجم تأثیر نك شدله و دائماً غالب
اولدینی مولوی محیطنده، ملی طریقه رغبتی، اونک
روخنده کی سونمز حق عشقنک بر نتیجه سیدر.
تحسیناتی ضبط وقید ایدمه رکن صنعت آندیشه سندن
تمامیله آزاد قالان بومولوی شاعری، خروشان
کولکنک دیوینلرینی نامتناهی بر عطش ایچنده عادتا
کلنکاری کی یازیورمش، صنعتک قیدلرینه، تکلفلرینه
قطعیاً التفات ایتمه مشدر. آدم دده الهامی تنظیم
ایتمکیزین تثبیت ایدمن وطینتی یونسک مقبلری زند
متصوفلر کی شعری صنعت قصیده سوبله یه و بونک
ایچون دائماً صمیمی قالان بر شاعر در. آسینه ادبیات
تاریخیمزک صحیفه لنده موقع تأمین ایدمن، بر آرز
اول عرض ایتدیکن خدمتیه بر لکه اولنک بوسیمیلدی،
صمیمی اولتی مریئیدر.

محمد هلال

نهایت، مرشدی زنجیر قیران محمد دده دن آذن آلدی،
هم کیردیکی طریقت انسابی تکمیل، همده یرنک
مرقدینی زیارت مقصدیه قوسیه، اورادن ده استانبوله
کلدی، قوله قایسی درگاهنده مثنوی شارجی رسوخ
اسماعیل دده نك ارشاد و تریب سینه مظهر اولدی.
رسوخ اسماعیل دده نك [۱۰۴۱] تاریخنده وفاتنده ده،
مشار الیهک یرنه درگاهک مشیخته کیدی. تکیه سی
زماننده عاشق، عارف و مجبی ایدی. دورنک
رجالندن بر چوخی مجبلی، مریدلری میاننده ایدی.
آدم دده، قترایه دائمی صدقه و احسانیه ده
مشورددی. «بذل وجود و عطایای فراوانلری بر حده
بالغ ایدی که بر بی نوبه بخشش فرما اولسلر لا اقل
یوز دینار احسان یوز یرلردی و بونکونه صورت بیدرد
بخششلری بین الناس مدار بحث اولوب کیمی کیمیایه،
کیمی کرامته حل ایدوب هرکس مبلغ رأینه کوره
سوز سولردی. حتی سلطان مراد رابع بر دغه
شیخ موی الیهی جمیع فقراسیله سرای هایه دعوت
ایدوب قرائت مثنوی و سماع و صفادن صوکر ا یوز
دینار عطیه شاهانه احسان ایتمکله عزیز مشارالیه متعظن
اولوب من بعد بخشش درویشانه اولان اون سکیز
عددی متجاوز احسان یوزمیدلر.» آدم دده،
مملکتکده کی آباء و اجدادی اوقافنک فائزندن حصه سینه
اصابت ایدمن یاره هر سینه ارسال اولوندینی وقت،
کندیسینه برجه بیله آیینمیزین بونک هپنی قترایه
توزیع ایدوردی. ایشته بوساحت و احسانندن دولای
«أبولفقر» عنوانی قزاشدی.

آدم دده [۱۰۶۳] تاریخنده حج مقصدیه بوله
چیقدی، فقط مقصدینه وصول کندیسینه میسر
اولمادن مصرده وفات ایدمه رگ مهر مولویخانه سی
خطیره سینه دفن ایدلیدی. وفاتنک تاریخی «خراس
مجانندن شاعر نثاری» سوبله مشدر:

اصول دوری چون آدم آفتدینک تمام اولدی
دیدم آبا بو کار دلخواه کیم مقیددر
بوافکار ایه خواب آلود ایکن بودیده ملیم
کوروندی روح مولاماکه اول توری آیددر
بیوردی ای نثاری بویه تحریر آیه تاریخی
«دکدر دور آدم کیدی او دور محمددر»

آسرار دده وصفاتی تذکره لریله نائب دده سیفنده
سند آدم دده نك ترجمه خانه دائر بونه بیله معلومات
بوندن عبارتدر.

آدم دده نك کرک بهایله کرک عروضه یازمش
الهی و غزللری وارددر. «آنطالیه نك مسلم کتبخانه
سندمه کندی خط دستیل بر دیوانی موجود ایکن
یقین بر زمانده اورتدن غائب اولدینی دیوانی کورلردن
ایشیتدم. [آنطالیه لواسی تاریخی، ص ۱۰۷]»
آسرار دده، تذکره مسنده آدم دده نك شعری
حقنده: «شیوه شعرلری اکثریا السیرات و الهامات
قیلندن اولوب اصول صوفیانه بسته السهاتی الا آن
مدار ذکر و توحیددر» دیور. صفاتی ایه: